

Preek op zondag 3 mei 2020 in de St. Pieterskerk te Tricht

Lezing: Exodus 7: 8-16 en 1 Petrus 5: 7-9a

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

“Toen kwam Amalek” – zo begint het verhaal.

Toen kwam Amalek.
Het heeft iets van: dit kan er ook nog wel bij.
Het volk heeft zware slavernij in Egypte gekend.
Het was daar weliswaar uit bevrijd,
maar kende spoedig opnieuw grote angst,
toen de farao alsnog trachtte het volk terug te halen,
door de zee heen.

Ook daar waren ze op het nippertje van verlost.
En toen waren ze aan de andere oever.
Maar, de problemen waren niet over.
Ze kwamen Mara tegen, waar het water bitter was.
Ook later waren er grote water- en voedseltekorten.
Toch had God in alles voorzien.

Na al die crises hadden de Israëlieten misschien gehoopt
nu een tijdlang rust te mogen hebben.
Maar... toen kwam Amalek.
Dat kon er ook nog wel bij.

Net als, nu bijna 75 jaar geleden.
Nederland was door een zware crisis heengekomen,
de crisisjaren.
Maar... toen kwam nazi-Duitsland...
We staan er morgen en overmorgen, 4 en 5 mei,
voor de 75^e maal bij stil.

Of we denken aan het heden.
We gingen, na een behoorlijk veelbewogen 2019,
2020 in, en hoopten op rust.
Maar... toen kwam het virus...

Toen kwam Amalek...

Amalek komt letterlijk vanuit het niets.
Zonder enige reden ook overvallen ze Israël.
In dit verhaal is daarom ook altijd iets van de onverklaarbare
wortel van het antisemitisme beluisterd.
Het Joodse volk, dat zomaar wordt overvallen,
en met uitroeiing bedreigd:

dat kennen we van 75 jaar geleden.
Een sprakeloos makende inktzwarte geschiedenis.
En het is daarna helaas niet opgehouden.

Toen kwam Amalek – en bond de strijd aan met Israël.

Heel opvallend is de reactie van Mozes.
Hij draagt Jozua op om strijdbare mannen op te roepen,
en terug te vechten.
Dat is voor het eerst in Israëls geschiedenis.
Tot nu toe had GóD telkens de strijd voor zijn volk gevoerd.
Bij het verhaal van de Rode Zee, lazen we dat Mozes zegt:

De HEER zal voor u strijden. En ú moet stil zijn (Ex.14:14).

Maar nu, tegen Amalek, moet Israël zélf terugvechten.

Vanwaar dit verschil?

Door rabbijnen is gezegd: tussen Egypte en Amalek zit een verschil.
Men denkt dan aan Deuteronomium 23:7, waar staat:

*Je mag van de Egyptenaar geen afschuw hebben,
want je bent een vreemdeling in zijn land geweest.*

Wát ze je ook aangedaan hebben
(en dat was onnoemelijk veel, wat een oordeel rechtvaardigde),
ze zijn je ook gastvrij geweest (denk aan de tijd van Jozef).
En daarom, zo wordt gezegd, zou het ongepast zijn als de Israëlieten zélf
het oordeel over Egypte hadden voltrokken, en terug hadden gevochten.
Dat deed God voor hen.

Maar Amalek, dat is een ander verhaal.
Die onverhoedse aanval, zonder enige reden.
Daar mag Israël zich zélf tegen in het geweer stellen.

Dit is een bijzondere uitleg,
die ons mensen enerzijds dwingt om nooit zomaar “zwart-wit” over de ander te denken,
of in automatische vijandsbeelden.
Anderzijds wordt het kwade en de bedrijver van het kwaad wel degelijk benoemd,
dat geen bestaansrecht mag hebben,
waar God uiteindelijk het oordeel over voltrekt.
En waar, in het geval van Amalek, zelfs geen herinnering meer aan mag zijn.

En zo is de strijd nu aangebonden.
We zien het gevecht op en neer golven.
Maar, er is iets bijzonders aan de hand.
Op de heuvel staat een man.
Het is Mozes.

En in zijn hand houdt hij iets omhoog geheven:
zijn staf.

Nee, we moeten het goed zeggen: Góds staf.
Want die herdersstaf van Mozes,
daar was in Gods naam al zoveel bijzonders mee tot stand gebracht.
Hij werd aan het hof van de farao tot een slang.
Hij speelde een rol bij de plagen.
En ook zojuist nog, had Mozes er in Gods naam
mee op de rots geslagen,
en had die zich geopend
en het volk op wonderbaarlijke wijze van water voorzien.

Die staf – die boezemde ontzag in.
Die gaf moed, hoop en kracht.
Zoals David het zegt in Psalm 23:

Uw stok en uw staf – die vertroosten mij.

En:

*Ook al ga ik door een donker dal,
voor het oog van mijn vijand richt U voor mij een dis aan.*

We vragen ons trouwens af:
was dát misschien de reden dat Amalek Israël aanviel?
Dat God een dis had aangericht, midden in de woestijn?
Want dat was gebeurd:
manna in overvloed, en water!

Zo zingt Psalm 23 verder:

*De Heer is mijn herder!
In 't hart der woestijn
verkwikken en laven
zijn hemelse gaven.*

Nogmaals: zou dát de trigger zijn geweest voor Amalek?
Hun aanval op Israël volgde in ieder geval direct op deze vertelling
over Gods rijke zegen, van manna en water, voor het volk.
Zou het daarom jaloezie zijn geweest?
Zoals zo vaak jaloezie in de geschiedenis een belangrijke bron van antisemitisme is geweest?
Het was een belangrijk stokpaardje van Hitler en de nazi's:
"de Joden gaan er met ons geld en goed vandoor, zij hebben het goed, wij niet,
dat kunnen we niet hebben, dat moeten we voorkomen."

Die mythe is vaak herhaald.

Vandaar ook die rabbijnse uitleg bij de zegen:

“De HERE zegene u én Hij behoede u” (Num.6)

Want: als God je zegent,
kan dat bij de ander wel eens jaloezie oproepen (denk aan Kaïn en Abel),
en dan heb je vervolgens ook Gods hóede nodig,
om beschermd te worden tegen andermans haat.

Precies dát lijkt hier een rol te spelen:
God zegent Israëel, met water en manna.
Dat roept jaloezie op.
En nu is Gods hoede nodig.

Vandaar die geheven staf: een herdersstaf.
De staf van een hoeder.
De staf van Israëls Hoeder, de Here God.

Ook al vechten de mensen voor wat ze waard zijn,
ze hebben het nodig om die staf Gods te zien.
Is hij zichtbaar, hooggeheven? Ze vatten moed en zijn aan de winnende hand.
Zakt hij, is hij onzichtbaar? Dan verslappen ze en krijgt de vijand de overhand.

Zo bezien is Mozes, die die staf Gods omhoog geheven houdt,
een belangrijk inspirator van het volk.
Hij wijst de mensen op God, op zijn kracht en hulp.
en dát hebben de mensen zo hard nodig.
Ook wij hebben dat nu, nu het virus kwam, zo hard nodig,
in die aanval op ónze veiligheid.
Wij hebben het juist nu hard nodig om te zien en te weten
dat God er is.
Dat Hij ons draagt, in alle omstandigheden.

Wat kostbaar is het daarom, dat de liturgie doorgaat,
dat het Woord blijft klinken.
Dat we elkaar op God mogen en kunnen blijven wijzen.

Ik zeg bewust: “wij elkaar”.
Want het gaat echt niet alleen van Mozes uit.
Sterker nog: alleen redt hij het niet.
Hij is ook een mens.
Hij wordt moe, en zijn handen zakken.
Als Aäron en Hur er niet waren geweest,
dan had het er heel anders uitgezien.

Maar, zij ondersteunen Mozes.
Zij zorgen ervoor dat hij kan zitten.
Zij ondersteunen zijn armen, zodat hij de staf kan blijven heffen.
Ook wij mensen hebben het juist nu hard nodig,
ons door elkaar gesteund te weten.
Daar nabijheid, door hulp, door gebeden.
Doordat we elkaar wijzen op God.

Alleen zo kan Mozes zijn staf geheven houden.
Zodat, en zo mooi staat het er in het Hebreeuws:
zijn handen "geloof" blijven.
Er staat een woord ("emoenah") dat je met "geloof" kunt vertalen,
of "vastheid" (denk aan het woordje "amen").
Mozes' handen waren geloof, amen, vastheid. Vertrouwen.
Zoals we elkaar straks zullen toezingen:

Mijn schild ende betrouwen, zijt Gij o God, mijn Heer.

God is ons betrouwen.
Dat was zo in oorlogstijd.
Dat is het nu in crisistijd.
Dat is het altijd.

Want ook Petrus schrijft dat het nog allesbehalve vrede is:
de duivel gaat rond als een briesende leeuw.

Maar... je kunt hem weerstaan.
We kunnen hem aan.
Hoe?
Nu, precies met datzelfde woordje:

Wederstaat hem (de boze, red.): vast in het geloof (1 Petrus 5: 9)

Vastheid, geloof. Ook hier die verbinding.

Niet omdat je uit jezelf altijd zo'n held ben,
zo vast staat.
Nee, Petrus wist ook zelf wel beter.
Uit zichzelf was hij niet zo'n rots.
Denk alleen maar aan de verloochening.

Maar: wél omdat zijn Heer zo'n vaste rots is!
Waar je het anker van je eigen kwetsbare schip aan vast mag haken.
Dát is het vaste geloof – in mijn zwakheid, kwetsbaarheid,
twijfel, angst en vrees – maar vast en zeker in Hem!

Toen kwam Amalek...
Toen kwam nazi-Duitsland...
Toen kwam het virus...
Toen kwam...
Ja, vul maar in wat er allemaal nog meer kwam, of zal komen.

Maar wat er ook komt,
we zien ook die staf,
de herdersstaf.
Góds herdersstaf.
De staf van de Goede Herder, Christus.

En dan weten we het weer,
en putten we weer nieuwe moed.

Want:

Mijn God, mijn Herder, zorgt ook voor mij. (lied 23 C)

Amen.